

Seyss-Inquart was een gecompliceerde man. Als wij hier nader op zijn persoonlijkheid ingaan, moet men in het oog houden dat hij van mei '40 af werkzaam geweest is in een geheel ander land dan Polen en met een opdracht, diametraal tegengesteld aan die welke hij daar had uit te voeren. Polen werd door hem gezien als een gebied waar het Duitse *Herrenvolk* zich alles mocht veroorloven – een gebied dat, in zijn door historische vooroordelen bepaalde visie, bevolkt was door een inferieure bevolking met een inferieure beschaving die, voorzover daar nog waardevolle elementen in voorkwamen, Duits ('Germaans') van oorsprong was; zijn politieke mentaliteit was er in feite een van een meedogenloos koloniaal onderdrukker. Nederland zag hij, en zagen nagenoeg alle Duitsers, met geheel andere ogen: Nederland behoorde tot de 'beschaafde', d.w.z. tot de 'eigen' wereld, Nederland was 'Germaans': een economisch rijk ontwikkeld land met een ijverige bevolking die, afgezien nu van enkele groepen als Joden en Zigeuners, uit 'bloedverwanten' bestond. Bovendien had Seyss-Inquart de opdracht, niet om dat volk uit te persen, met de hardste methoden te onderdrukken en, waar nodig, te vernietigen – hij moest het juist winnen voor het nationaal-socialisme. Had hij in Krakau de plaats van *Generalgouverneur* Frank kunnen innemen, Frank in Den Haag die van *Reichskommissar* in bezet Nederland? Wij menen van wel. Twee dingen hadden zij in elk geval gemeen: zij waren beiden getrouwe volgelingen van Hitler en zij wisten beiden van Nederland niets af. En misschien was er nog een derde element waarin zij elkaar raakten: een vaag schuldgevoel dat bij Frank na Duitslands ineenstorting doorbrak en waar hij toen met grote openhartigheid voor uitkwam – een schuldgevoel waarvan, naar het ons voorkomt, ook Seyss-Inquart niet geheel vrij is geweest.

De *Reichskommissar* was opmerkelijk gesloten. Al op zijn klasgenoten had hij de indruk gemaakt van 'een zwijgzame, ernstige, gesloten jongen die moeilijk vriendschap sloot, alleen maar studeerde en weinig voelde voor katekwaad'.¹ Over die geslotenheid werd unaniem door allen geklaagd die later in Nederland met hem in contact kwamen. Wimmer (met Fischböck de enige van zijn medewerkers die hem met 'Du' aansprak²) noemde hem 'ein grosser Schweiger. Er sagte selten rund heraus seine Meinung.'³ Niet zonder bewondering kon Bene hem in '42 als 'der kühle Rechner' aanduiden⁴; anderen waren geneigd, Seyss-Inquarts zwijgen en zijn vermogen, in de politieke sfeer nimmer van gevoelsreacties blijk te geven, negatiever te inter-

¹ J. Huf: 'Wie was Seyss-Inquart?', *De Spiegel*, 1 okt. 1966. ² L. de Jong en A. E. Cohen: Verslag eerste gesprek met W. Harster (3 maart 1949), p. 28 (Doc I-639, b-1). H. C. van Maasdijk: 'Herinneringen' (1948), p. 129 (Doc I-1091, c-1). ³ A. E. Cohen: Verslag tweede gesprek met F. Wimmer (29 aug. 1947), p. 11 (Doc I-1898, a-4.)

⁴ Brief, 22 mei 1942, van Bene aan het *Auswärtige Amt*, p. 4 (FO/SD, 323086).